

КРОЧКИ ІНКЛЮЗИВНИМИ ПРОСТОРАМИ 2.0

Матеріали студентської міні-конференції

з елементами тренінгу

за курикулумом та посібником

розробленими в рамках програми

«Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної
освітньої спільноти»,

1 листопада 2019.

Івано-Франківський коледж

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в
Україні. Точка зору авторів, може не співпадати з офіційною позицією
уряду США.

Застосування універсального дизайну в освіті

Скавінська Ірина, 3 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – Сидорів С.М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»).

Актуальність проблеми. Універсальний дизайн – це стратегія, спрямована на те, щоб проектування і компоненти будь-якого середовища, виробів, комунікації, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні чи зрозумілі всім та відповідали вимогам спільного користування.

Виклад основного матеріалу Мета універсального дизайну в освітній галузі полягає в ефективності, результативності та економічності залучення всіх вихованців, учнів/студентів до навчального процесу, у тому числі й осіб з інвалідністю. Універсальний дизайн потрібен усім, особливо: батькам із малолітніми дітьми, дітям у школах, пацієнтам у лікарнях, дітям до 7-ми років, людям похилого віку, людям з інвалідністю, вагітним жінкам, людям з великою масою тіла, людям низького чи високого зросту, будь-якій людині, якщо в певний період часу вона менш уважна або менш мобільна; представникам публічної влади (як правило в освітніх закладах розташовуються виборчі дільниці; для проведення семінарів, тренінгів тощо з різних питань).

Принцип 1: «Рівноправне використання»

Архітектурно доступне та безпечне шкільне середовище; навчальні матеріали підготовлені таким чином, що можуть бути використані учнями з різними функціональними порушеннями; веб-сайт школи розроблений так, що інформація на ньому доступна для учнів з порушеннями зору та слуху.

- відсутність сходів до будівлі;
- вхід з розсувними дверима в супермаркетах, аеропортах та ін.;
- інформація в доступних форматах;
- поручні різних рівнів у транспорті, в громадських приміщеннях;

- розташування банкоматів на висоті, доступній для кожної людини;
- титрування або переклад на жестову мову та ін.

Принцип 2: «Гнучкість користування»

Шкільний навчальний процес відповідає широкому спектру індивідуальних можливостей учнів; забезпечує гнучку методiku навчання, викладання та представлення матеріалу; доступні та гнучкі навчальні плани й програми.

- автобус з підіймачами або висувним пристроєм для заїзду;
- обладнання офісних робочих місць (стілці, столи, які регулюються за висотою), шкільних парт;
- різні варіанти входу – сходи, ескалатор, ліфт;
- ручка важільного типу на дверях;
- можливість придбати речі як у точці продажу, так і через Інтернет.

Принцип 3: «Просте та зручне використання»

Навчальні матеріали прості та чіткі у використанні незалежно від навичок та досвіду учнів; лабораторне обладнання та обладнання в майстернях із чіткими та інтуїтивно зрозумілими кнопками управління.

Принцип 4: «Сприйняття інформації»

Незважаючи на сенсорні можливості користувачів: рахування різного впливу шкільного середовища на «сенсорний досвід» дитини; використання кольору, світла, звуків, текстури; легкий доступ до ІКТ.

Принцип 5: «Припустимість помилок»

Учні повинні мати вдосталь часу, щоб надати відповідь на питання; використання навчального програмного забезпечення, яке має вказівки/застереження, коли учень робить неправильний вибір.

Принцип 6: «Низький рівень фізичних зусиль»

Двері, які легко відкривати учням з різними функціональними порушеннями; застосування ергономічних вимог/деталей (наприклад, дверні ручки, меблі).

- двері, що легко відчиняються;
- вмикач на висоті, зручній для кожного, у тому числі для дитини;
- горизонтальні рухомі доріжки в аеропортах;

- лавки в зонах очікування в метро чи автобусних зупинках, у парках, біля магазинів, аптек тощо;
- особлива форма кришки пляшки, яка робить відкривання більш зручним та ін.

Принцип 7: «Наявність необхідного розміру і простору»

Доступні навчальні місця для учнів, у тому числі з прилеглим простором для асистентів; меблі, фурнітура та обладнання, що підтримують широкий спектр навчання та навчальних методик; можливість регулювання середовища (наприклад, освітлення) для різноманітних потреб учнів у навчанні.

Висновок:

Отже, слід розуміти, що кожна людина навчається «по-своєму» і сприяти розвитку її сильних сторін і талантів; усувати бар'єри у системі освіти та системі підтримки; цінувати людське різноманіття; визнавати, що діяльність ґрунтується на правах людини і принципах рівності; надавати більше шансів, підтримку під час навчання тим учням/студентам, які мають особливі потреби.

АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Шотт Софія, 4 курс, спеціальність «Дошкільна освіта»

Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – Салига І.М., викладач циклової комісії дисциплін

професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»)

Актуальність проблеми. З кожним роком соціум установлює все вищі й вищі вимоги до психофізичного розвитку не тільки дорослих, але й дітей: невпинно зростає обсяг знань, які потрібно їм засвоїти. Формування мовленнєвої компетентності – одне із пріоритетних завдань усебічного гармонійного розвитку дитини як у закладі дошкільної освіти загального розвитку, так і спеціальному компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення. Мовленнєва

компетентність – цілісне утворення, яке складають фонетичний, лексичний, граматичний і комунікативний компоненти.

Якщо в дошкільника недорозвиток лексико-граматичної складової та зв'язного мовлення найчастіше виявляються лише під час спілкування зі спеціалістом – учителем-логопедом, то порушення звуковимови дитини помітні кожному, а тому своєчасне виправлення цих порушень є надзвичайно важливим і актуальним.

Однією із численних технологій логопедичної роботи є артикуляційна гімнастика, якій віддають належне всі учасники логокорекційного процесу: як логопеди так і вихователі ЗДО також.

Виклад основного матеріалу. Досягти правильної вимови можна лише за умови достатньої сили, пружності та рухливості органів мовнорухового апарату, їхньої здатності перебудовуватися й координовано працювати, об'єднувати прості рухи в складні. Тому так важливо розвивати мовленнєву (артикуляційну) моторику, тобто цілеспрямовано виробляти достатню рухливість язика, губ, щік, нижньої щелепи, м'якого піднебіння. Вирішити це завдання допомагає артикуляційна гімнастика – сукупність спеціальних вправ, спрямованих на укріплення м'язів мовнорухового апарату, розвиток сили, рухливості та диференційованості рухів тих органів, які беруть участь у мовленнєвому процесі.

Попередньо слід зазначити, що у сучасній логопедії не зафіксоване наукове визначення логопедичної гімнастики. Поряд з цим, такий вид логопедичної роботи застосовується доволі давно у практиці.

Логопедична чи артикуляційна гімнастика багатоплановий засіб розвитку мовлення, оскільки здійснює:

- *корекційний вплив* (виправлення наявних недоліків дихання, голосу, артикуляційної та мімічної моторики, пальцевого праксису тощо);
- *профілактичний вплив* (попередження виникнення порушень мовлення та вторинних відхилень);
- *психотерапевтичний вплив* (улюблені багатьма дітьми „Казочки про Язичка” – один із прийомів артикуляційної гімнастики – дозволяють дитині невимушено виконувати вправи та поринути у чуттєвий світ образів, емоцій);
- *стимулюючий вплив* (логопедичну практику важко сьогодні уявити без використання технологій, які сприяють нормалізації та стимуляції функціональних механізмів мовлення: логопедичний масаж, ритміка, кінезіологія, тощо)

- *розвивальний вплив* (вправи для розвитку дикції, мелодико-інтонаційної виразності корисні не лише дітям із порушеннями мовлення).

Артикуляційна гімнастика включає вправи як для тренування рухливості органів, відпрацювання певних положень губ, язика, правильної вимови всіх звуків, так і для кожного звуку тієї чи іншої групи. Вправи повинні бути цілеспрямованими: важлива не їх кількість, а відповідність правильній артикуляції звуків з урахуванням конкретного порушення звуковимови в дитини. При підборі вправ артикуляційної гімнастики слід передбачати ті рухи і положення органів артикуляційного апарату, в результаті яких утворюються звуки.

Всю систему артикуляційної гімнастики можна розділити на два види вправ: статичні і динамічні. Кожна вправа має свою назву («Лопаточка», «Трубочка», «Голочка» тощо). Статичні вправи спрямовані на те, щоб дитина навчилася утримувати артикуляційну позу протягом 6 - 10 секунд. Динамічні вправи (ритмічне повторення рухів по 6 - 8 разів) виробляють рухливість язика і губ, їх координованість і перемикання.

Спочатку артикуляційну гімнастику необхідно виконувати перед дзеркалом. Адже у дорослих артикуляція – автоматизована навичка, а дитині необхідно через зорове сприймання досягнути цього автоматизму, постійно вправляючись. Якщо деякі вправи не будуть виходити з першого разу, то необхідно повторити їх разом з дитиною. Артикуляційні вправи потрібно виконувати щодня по 5-7 хвилин. На одному занятті не слід давати більше 2-3 вправ. Інструкції потрібно давати поетапно, наприклад: посміхнись, покажи зубки, відкрий рота, підійми кінчик язика вгору тощо. Проводити артикуляційну гімнастику найкраще у формі цікавої розповіді, або казки. У процесі корекційно-розвивальної роботи комплекс артикуляційних вправ слід видозмінювати: ті вправи, які вже достатньо засвоєні та їхнє виконання не викликає труднощів у дошкільника, замінюють іншими, більш складними. Варто хвалити дитину за кожний, навіть незначний успіх і радіти разом із нею.

Артикуляційна гімнастика подається дітям у вигляді як казок, так і віршів, загадок, лічилок, образних ілюстрацій, слайдів. Заняття стає цікавим, захоплюючим, емоційним. Дитина не помічає, що її навчають. І таким чином розвиток артикуляційної моторики протікає активніше, швидше, а подолання труднощів проходить легше.

На заняттях використовуються інтерактивні форми, у створенні яких беруть участь самі діти:

- Біоенергопластика.
- «Театр пальчиків і язичка» (сполучена гімнастика).
- Зустрічі з улюбленими героями.
- Використання дидактичної ляльки.
- Адаптовані казки з рухами (мультимедійна презентація).
- Використання картинок-образів.
- Нетрадиційні вправи з намистиною, драже і ложкою для удосконалення артикуляційної моторики.

Артикуляційні вправи можна виконувати не лише під час ігор-занять, а й режимних моментів. Так, наприклад, після прийому їжі діти полощуть ротики, а педагог слідкує, щоб губи при цьому у них були зімкненими. Потім можна запропонувати провести язичком по зубах і перевірити, чи чисті зубки. Під час полуденку діти можуть самостійно злизувати з чайних ложечок варення чи мед, а тим дітям, які особливо потребують укріплення кінчика язика, педагог допомагає, тримаючи ложечку на деякій відстані від рота дитини. Корисно навчати дітей дути, чмокати, пити через трубочку сік.

Висновок:

Отже, артикуляційна гімнастика – важлива складова корекційно-розвивальної та освітньої роботи з дошкільниками. Для малюків артикуляційна гімнастика є не лише передумовою формування фонетико-фонематичної компетентності, а й своєрідним тренажером, що допомагає їм збагачувати словниковий запас, удосконалювати граматичну будову та зв'язне мовлення, розвивати психічні процеси (сприймання, увагу та пам'ять різних модальностей, кінетичний і кінестетичний праксис), долаючи перешкоди, досягати поставленої мети – формування чіткого правильного мовлення.

Список використаної літератури:

1. Мілевська О. П. Сутність поняття «логопедична гімнастика»: сучасний погляд /О.П. Мілевська.-С.179-188.
2. Рібцун Ю. В. Інноваційний підхід до організації та проведення артикуляційної гімнастики в логопедичній групі /Ю. В. Рібцун//Дошкільна освіта.- 2011.- № 3 (33). – С.31–43.
3. Сушельницька З.В. Логоказка як засіб артикуляційної моторики у дітей/ З.В. Сушельницька.–Кам`янець-Подільський: Науково-методичний центр Управління освіти і науки, 2014.–66 с

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ІНКЛЮЗІЇ: КРОКИ І КРОЧКИ

Шотт Софія Геннадіївна, 4 курс, спеціальність «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – Сидорів С. М., спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми.

Зміна будь-якої системи вимагає осмислення того, що було, що є і що буде. Послугуючись філософською категорією часу варто розглядати розвиток людства у вигляді прогресу, тому кроки і крочки, які робитимуть вихователі ЗДО та їх вихованці повинні бути науково виражені і філософсько системні.

Мета роботи:

Розглянути філософські аспекти інклюзії, як соціального явища вміння працювати з «іншістю» та «бути» поряд з «іншістю». Висвітлити студентський інклюзивний вектор Івано-Франківського коледжу.

Виклад основного матеріалу.

На тренінгу в Івано-Франківському коледжі Нолан Патрек, педагог з США попросив присутніх визначити і поділитися думками з іншим, що таке філософія освіти. Включення дитини із особливими освітніми потребами передбачає знайомство із новим та незнайомим їй раніше навколишнім світом, новим ритмом життя, вихователями, педагогами та з ровесниками з якими вона буде співпрацювати і освоювати зовнішній світ. Відповідно до цього, інклюзія передбачає вміння працювати з «іншістю» і вміння «бути» поряд з «іншістю».

Ефективне функціонування педагога в інклюзивному середовищі залежить від сформованості його психолого-педагогічної готовності до прийняття та впровадження нової системи цінностей, творчої реалізації освітніх технологій, обстоювання інтересів дітей з інвалідністю. [2, с. 77].

Філософські аспекти інклюзивного навчання у вигляді запитань:

1. «Як учням «бути» поряд з «іншістю»?»
2. «Як на рівні із собою сприймати «іншість»?»
3. «Як будувати із «іншістю» діалогічні відносини?»

Інклюзія має стати соціальною ідеєю прийняття «інакшого», «несхожого», боротьби проти дискримінації на основі індивідуальних

особливостей. Це і «філософія, і ставлення, і практика активного управління багатоманітністю» [1, с. 191]. Майбутні вихователі спільно з вихованцями робитимуть кроки до справедливого, рівного суспільства, яке приймає та цінує усіх своїх учасників.

Івано-Франківський коледж досліджує та практикує інклюзивну освіту. У рамках проєкту «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти» створено посібник «Сходинки інклюзії», на основі матеріалу та розробленої навчальної програми проводяться конференції «Кроки інклюзивними просторами», міжнародні тренінги, створені цифрові ресурси, опубліковані статті в інтернет виданнях.

Висновок.

Інклюзивна освіта змінює філософію навчання та діяння. Важливі кроки до суспільства, яке бачить, приймає і підтримує насамперед людину. Іншість має розглядатися як унікальність і дар, а не вада чи бар'єр. Парадигма філософії нового соціуму – людська багатоманітність, цінність, можливість. Івано-Франківський коледж – натхненник та ресурсна підтримка крокам інклюзивними просторами нового покоління педагогів та студентів.

Список використаних джерел

1. Павленко, К. (2019). Філософія інклюзії в освіті. Мультиверсум. Філософський альманах, (3-4), 184-195. <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2019.3-4.11>

2. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 155 с.

Організація протидії та попередження булінгу (цькуванню) в закладі освіти

Пилипишак Софія, 3 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий керівник – Сидорів С.М.

Актуальність проблеми. Неодноразово ми чули про булінг у школах, закладах дошкільної освіти та і загалом у суспільстві. На сьогоднішній

час тема : "організації протидії та попередження булінгу у закладах освіти" є дуже актуальною, особливо для нас, адже ми - як майбутні педагоги будемо працювати з дітьми і нашою задачею буде протидіяти та попередити цькування між дітьми, якщо ми стикнемося з такою проблемою . З кожним роком все більше і більше з'являється статей та монографій на дану тему , які допомагають вирішувати проблемні ситуації з булінгу.

Виклад основного матеріалу. Нам відомо що прояви булінгу можуть статися з різних причин. Але навіть найбільш небаждужий вчитель/вчителька не зможе подолати проблему цькування самотужки. Це завдання для командної роботи, в якій кожен може зробити свій внесок, щоб його заклад освіти став простором безпеки і поваги як для дітей, так і для вчителів/вчительок. У комплексному підході можна відзначити два ключові напрямки: управлінський і просвітницький.

Управлінський підхід організовує та реалізує керівник/керівниця закладу освіти.

Просвітницький підхід полягає у інформуванні, поясненню, формуванні навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії всіх учасників/учасниць освітнього процесу.

Розглянемо, що ж включає в себе управлінський підхід:

- здійснення аналізу ситуації у закладі освіти (фізичного та емоційно-психологічного середовища), зокрема шляхом опитування учнів/учениць та

працівників/працівниць щодо відчуття себе в безпеці під час роботи та навчання;

- вироблення офіційної позиції закладу освіти щодо булінгу (цькування) та інформування про неї всіх учасників освітнього процесу;

- розроблення правил поведінки для всіх – учнів, батьків, вчителів та інформування про них;

- визначення обов'язків та відповідальності учасників освітнього процесу щодо створення та дотримання безпечної поведінки в закладі освіти;

Другий і рівноцінно важливий напрямок комплексного підходу – просвітницька робота. Принципи дотримання прав людини, толерантної поведінки, недискримінації, співробітництва та взаємоповаги рекомендовано зробити наскрізними темами для уроків, тематичних заходів, зустрічей, бесід, консультацій.

Шляхом залучення до просвітницької діяльності громадських організацій, працівників органів ювенальної превенції, шкільних офіцерів поліції таку роботу можна зробити більш різноманітною і цікавою для дітей. В результаті просвітницької роботи всі учасники/учасниці освітнього процесу мають знати про свої права, обов'язки, відповідальність за булінг (цькування), а також про те, як реагувати на випадки булінгу (цькування). Також потрібно здійснювати постійний моніторинг результативності програм та заходів в закладі освіти, щоб перевірити їх дієвість і, за потреби, вчасно вносити корективи. Доцільно нагадувати учасникам освітнього процесу про встановлені правила і процедури у випадках булінгу (цькування) в рамках настановних та надихаючих зустрічей на початку кожного навчального року.

Чому ж так важливий план заходів спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти? Також зараз дамо відповідь на дане запитання. План заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти буде планом реалізації задекларованої в статуті позиції. Такий документ необхідно розробляти колегіально та з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України, Міністерства охорони здоров'я, служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Для цього доцільно створити робочу групу за участю всіх зацікавлених сторін. План заходів має відповідати потребам і враховувати реальні ресурси закладу освіти.

Важливо також проаналізувати зібрану інформацію: які трапляються конфліктні ситуації; коли це трапляється: під час навчальних занять, перерви, у позанавчальний час; де саме вони відбувалися: в приміщенні закладу освіти, на території закладу чи поза її межами; що найчастіше є причиною конфліктних ситуацій; які найбільш вразливі категорії осіб є в закладі освіти; як бачать цю проблему діти, батьки, педагоги, інші працівники закладу освіти тощо.

Заплановані заходи мають бути спрямовані на досягнення конкретних результатів. Тобто, при плануванні кожного заходу важливо вирішити, яку проблему він має вирішити та визначити чіткий критерій його ефективності. У план заходів можна включити: тренінги, тематичні зустрічі та заняття, круглі столи, бесіди, консультації, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів всіма учасниками освітнього процесу щодо ненасильницьких методів поведінки та виховання, вирішення конфліктів, управління власними емоціями та подолання стресу, симуляційні ігри, театральні постановки тощо. Узгоджений документ затверджують на загальних зборах учасників

освітнього процесу (педагогічній раді). Протягом навчального року можна вносити зміни в план за результатами проведеного моніторингу. Важливо, щоб цей документ був у відкритому доступі і всі знали, де з ним можна ознайомитися. Які ж є повноваження та обов'язки у керівників щодо попередження та протидії булінгу? Ці обов'язки мають бути чітко визначені, розподілені і прописані в посадових інструкціях кожного працівника.

Так, керівник закладу освіти:

1. Забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
2. Розглядає заяви про випадки булінгу (цькування) та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;
3. Повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
4. Забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування);
5. Координує роботу з впровадження комплексного підходу до попередження та протидії булінгу (цькуванню) у закладі освіти.

Не менш важливу роль в попередженні та протидії булінгу (цькуванню) відіграє допоміжний та технічний персонал (медичний працівник, охоронці, бібліотекар, працівники їдальні, гардеробу, прибиральниці, водій шкільного автобуса.

Щоб діяти злагоджено, всі працівники мають отримати чіткі інструкції як припиняти булінг (цькування). Важливо навчити персонал діяти в разі загрози життю і здоров'ю: негайно викликати швидку допомогу та надавати невідкладну допомогу. Під час спільної роботи декількох установ надзвичайно важливо проявляти повагу до честі та гідності всіх учасників булінгу (цькування), не допускати розголошення особистої інформації. Це допоможе уникнути продовження булінгу (цькування) та стигматизації його учасників

Висновок:

Дослідження показують якщо піднімати важливу тему булінгу, вживати певних заходів, то цю проблему ми - як майбутні педагоги можемо допомогти дітям подолати або запобігти їй .

Список використаної літератури:

1. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

2. Організація протидії та попередження булінгу (цькуванню) в закладі освіти Авторський колектив:Скорбун І., Флярковська О., Усатенко Г.

Інклюзивна освіта: наріжні поняття, ідеї та принципи

Карабін Ольга, 3 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий курівник - Сидорів С.М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»)

Актуальність проблеми. Досить часто сьогодні ми чуємо про інклюзивну освіту. Але що це таке? Чому її впровадження стало надзвичайно актуальним в Україні? Спробуємо розібратись.

Отож, що таке інклюзивне навчання?

Інклюзивна освіта (від англ. inclusion – включення) – це система освітніх послуг, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу, а також її соціалізацію та інтеграцію у суспільство.

Хто такі діти з особливими освітніми потребами?

Деякі спеціалісти вважають, що це діти з особливостями розвитку, а інші відносять сюди й обдарованих малюків, дітей, позбавлених батьківської опіки, а також тих, хто пережив війну чи переїхав з іншої країни (регіону).

В Україні основною категорією дітей з особливими освітніми потребами прийнято вважати осіб з особливостями психофізичного розвитку:

- з порушеннями (зниженням) зору чи слуху;
- з порушеннями мовлення;
- із затримкою психічного розвитку;
- з порушеннями опорно-рухового апарату;
- із розумовою відсталістю;
- зі складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами аутичного спектру).

Виклад основного матеріалу. Метою інклюзії є створення умов для особистісного розвитку дітей із особливими потребами, формування освітньо-розвивального середовища для них. Тобто в інклюзивному навчанні не дитина підлаштовується до вимог освіти, а система навчання змінюється заради дитини. Такий підхід виключає будь-яку дискримінацію й забезпечує доступ до навчання усім дітям.

Інклюзивна освіта виділяє такі ключові ідеї:

1. Усі люди мають сильні і слабкі сторони. Важливо навчитися використовувати свої сильні сторони для компенсації тих моментів, де ми відчуваємо труднощі.

2. Концепція інклюзії виникла як протилежна процесу соціального відторгнення. У кожному суспільстві є люди, яким потрібна додаткова підтримка для того, щоб вони брали активну і значущу участь у житті суспільства.

3. Інклюзивне навчання, перш за все, — це забезпечення права кожної дитини на освіту, що зазначено в усіх національних документах (Конституція України, Закон «Про освіту» і т.д.), а також в міжнародних документах, ратифікованих Україною (Конвенція ООН про права дитини).

4. На шляху до інклюзивного навчання також є багато перешкод: фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні. Важливо вміти їх визначати і шукати додаткові ресурси (за потребою) для подолання цих перешкод.

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей - всі діти - цінні й активні члени суспільства. Навчання в інклюзивних освітніх закладах корисне як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для інших дітей, членів родин та

суспільства в цілому. Взаємодія з однолітками сприяє когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими освітніми потребами і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. Взаємодія між учнями з особливими освітніми потребами та іншими дітьми в інклюзивних класах сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків. Завдяки такій взаємодії діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, вони стають більш чуйними, готовими до взаємодопомоги.

Інклюзивні підходи також корисні для сім'ї. В цьому випадку родини дітей з особливими освітніми потребами можуть отримувати підтримку з боку інших батьків, вони краще розуміють, у чому розвиток їхніх дітей типовий, а в чому атиповий, а також беруть активнішу участь у процесі навчання і виховання.

Вчителі інклюзивних класів глибше розуміють індивідуальні відмінності й особливості дітей, а також ефективніше співпрацюють з батьками та іншими фахівцями (спеціалістами з лікувальної фізкультури, реабілітологами, логопедами, соціальними працівниками та ін.)

Інклюзивна система освіти також корисна із суспільної точки зору, оскільки завдяки спільному навчанню діти змалку вчаться розуміти і толерантно ставитися до людських відмінностей.

Основні принципи інклюзивного навчання:

- 1) всі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- 2) навчальні заклади мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів, узгоджуючи різні види й темпи навчання;
- 3) забезпечення якісної освіти для всіх завдяки відповідному навчально-методичному забезпеченню, застосуванню організаційних заходів, розробці стратегії викладання, використанню ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами;
- 4) діти з особливими освітніми потребами мають отримувати часткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання .

Висновок: Отже, інклюзивна освіта – перший крок до визнання ціннісної значимості і поваги до особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя в суспільстві.

Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення всіх своїх членів у різні види діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення необхідних гарантій безпеки, свободи і рівноправності.

ТОЛЕРАНТНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Фик Софія, 3 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий курівник - Сидорів С.М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»).

Актуальність проблеми. За період свого існування людська цивілізація пройшла тривалий і суперечливий шлях у формуванні ставлення до осіб з особливими освітніми потребами. Залежно від економічного розвитку суспільства, стану освіти, культури, науки і охорони здоров'я, суспільної свідомості по-різному вибудовувалася взаємодія з тими, хто мав порушення в розвитку. Людство пройшло складний багатовіковий шлях від нетерпимості, жорстокості щодо таких людей до співчуття, милосердя, захисту й безпосередньої матеріальної і моральної допомоги людям з фізичними і психічними недоліками.

Відомо, що головною проблемою особливої дитини є обмеження її зв'язків зі світом, контактів з однолітками та дорослими, доступу до культурних цінностей, якісної освіти. Також наразі актуальною є проблема негативного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку з боку однолітків, наявності фізичних і психічних бар'єрів, що заважають підвищенню якості освіти дітей з обмеженими можливостями. Залишається проблемою формування емоційноціннісного ставлення молоді до людей з особливими потребами.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з розвитком у нас в країні інклюзивної освіти формування толерантності набуває особливого

значення. Толерантність є першим щаблем не тільки до запобігання, але й до подолання стереотипів.

Діти з особливими потребами, насамперед, є дітьми. Педагоги мають бути толерантними і не повинні говорити про них, використовуючи терміни, якими користуються медичні працівники. Толерантність (від лат. *tolerantia* – терпіння) – терпимість. Ярлик інвалідності – не більше ніж медичний діагноз.

Коли ми розуміємо значення слів і те, як неправильно вони використовуються, ми усвідомлюємо, що це лише верхівка айсбергу неприйнятної мови. Називаючи людей з особливими потребами за їхнім медичним діагнозом, ми знецінюємо їх як людей. Знецінюючи інших, ми тим самим знецінюємо й себе.

Пам'ятаймо, що у толерантному середовищі діти можуть взаємодіяти, спілкуватися і розвиватися відповідно до своїх можливостей.

Головний організатор педагогічного процесу в толерантному інклюзивному середовищі у дошкільному навчальному закладі є вихователь. Від успішної діяльності вихователя значною мірою залежить розвиток особистості і пізнавальних процесів дошкільників з особливими потребами, їх підготовленість до навчання в школі. Рівень підготовки майбутнього вихователя до роботи з дітьми з особливими потребами визначається не тільки сформованістю необхідних знань, умінь та навичок, а також вихованням позитивних особистісних якостей, як: прийняття, розуміння, прощення, милосердя, доброта, автономність й самодостатність, терпимість до чужих позицій, цінностей, культур, взаєморозуміння, здатність до компромісу.

Завдання толерантного виховання : створення гуманних та демократичних стосунків між усіма учасниками навчально-виховного процесу, які базуються на: взаємоповазі, взаєморозумінні, доброзичливості, сприйняття кожного члена колективу як особистості.

Завдання педагога:

- Навчитися бачити і розпізнавати перші ознаки інтолерантної поведінки, щоб запобігти її розвитку або знайти компроміс у розв'язанні проблеми;
- бути здатним до регулювання взаємин між дітьми.

Толерантність – це повага права іншого бути таким, яким він є:

- Головне - Людина, а не її інвалідність.

- Коли Ви хочете запропонувати свою допомогу, запитайте спочатку чи вона потрібна.
- Розмовляючи з людиною, яка пересувається на візку, намагайтесь розташуватися так, щоб її та Ваші очі були на одному рівні, тоді Вам буде простіше вести розмову.
- Розмовляючи з людиною, яка має труднощі в спілкуванні, слухайте її уважно. Майте терпіння її вислухати, чекайте доки людина закінчить фразу. Не виправляйте її та не намагайтесь пояснити щось замість неї. Якщо це потрібно, ставте короткі запитання, які потребують коротких відповідей.
- Розмовляючи з людиною з вадами зору, обов'язково назвіть себе і тих людей, які прийшли з Вами. Якщо Ваша розмова проходить в групі, не забувайте пояснити до кого Ви на даний час звертаєтесь. Озвучуйте все, що ви пишете на дошці або показуєте на екрані.
- Щоб звернути на себе увагу людини з вадами слуху помахайте рукою, або доторкніться до неї. Говорячи з нею, дивіться їй у прямо у вічі і говоріть чітко. Деякі люди читають по губам. Намагайтесь стояти так, щоб Вас та Ваші уста було добре видно та щоб Вам нічого не заважало (чашка з кавою, їжа, папка і т.п).
- Не забороняйте дитині задавати питання про людину з інвалідністю. Відкрите спілкування допомагає змінити ставлення до людей з інвалідністю та ліквідувати непорозуміння.

Але найважливіше - це все ж таки ставлення оточуючих. Тільки-но ми перестанемо жохатися від людей з обмеженими можливостями і позбудемося паталогії в суспільстві, яка не дозволяє нам спокійно сприймати всіх без винятку, незважаючи на індивідуальні відмінності, саме тоді кількість подібних ситуацій почне стрімко зменшуватися. Люди з особливими потребами перестануть сидіти в чотирьох стінах, а ми з вами ще на один маленький крок станемо ближчими до держави, в якій ми всі так хочемо жити.

Люди з особливими потребами - такі ж як і ми. Їх багато, ми їх так мало бачимо серед нас тому, що ми не вміємо бути серед них.

Висновок:

Толерантне суспільство – сукупність великої групи людей, котрі мирно співіснують в одному середовищі, при цьому відрізняються думками, поглядами, переживаннями, емоціями тощо. Це як нова ера відносин між людьми, що покликана змінити світ у кращому напрямку. Сформувати його вкрай важко, адже нинішній менталітет здебільшого

вважає себе толерантним поперво, не надаючи цьому особливого значення. Особливого значення проблема толерантності набуває в питанні розвитку інклюзивної освіти. Через толерантність спільнота спроможна полегшити умови існування дітей з особливими потребами, що вкрай важливо не лише для них, а й для здорового покоління. Цю проблему неможливо розв'язати зразу та остаточно. Це досить довготривалий процес, результативність якого залежить від самої людини, від її розуміння проблем навколишньої дійсності, від бажання щось змінити, насамперед у собі, а не в комусь.

Список використаної літератури:

1. Амірбеков Г. Д. Через інклюзивну освіту до толерантного суспільства: освітньо-комунікаційний аспект /Г. Д. Амірбеков // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія :Соціальні комунікації. – 2013. – № 1074, вип. 5. – С. 47–51.

2. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. – 2009. – № 6(8). – К.: Університет „Україна”, 2009. – С. 17-18.

3. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Інклюзивне навчання в Новій українській школі” (26 -27 березня 2018 р., м. Терехівля): у 2 ч. / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; упорядн. : Лапін А.В., Сурмай Л.О., Щуцька О.І. – Київ: Інтерсервіс, 2018. – 230 с.

Інклюзивна освіта в НУШ

Уляна Тарас, 3 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий керівник – Сидорів С. М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»).

Актуальність проблеми. На сьогодні інклюзія активно запроваджується у навчальний процес НУШ, тому варто звернути увагу на забезпечення всіх дітей отриманням освіти, відповідних послуг та потреб.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта - це процес виявлення і подолання бар'єрів в процесі здобуття освіти для всіх учасників - дітей, батьків, педагогів. Обов'язок держави - забезпечення всіх дітей отриманням освіти, відповідних послуг та потреб.

В законі України «Про Освіту» говориться:

«Інклюзивне навчання - система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників.»

«Інклюзивне освітнє середовище - сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.»

Інклюзивна освіта - це система освітніх послуг, що надає право дітям на освіту та право здобути її за місцем проживання, а також забезпечує навчання дитини з особливими потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Інклюзивна школа має розвивати між «особливими» дітьми та їх ровесниками співучасть, взаємоповагу та розуміння. Тому Міністерство освіти впроваджують таке поняття як Новий освітній простір.

Принципи НОП:

- мотивуючий простір та креативність;
- технологічність;
- енергоефективність;
- інклюзивність.

Навчання буде спрямовано не тільки на здобуття теоретичних знань, а також розвиток творчості у дітей. Завдання полягає в тому, щоб в школі навчалися різні діти, які на рівних правах зможуть отримати якісну освіту. І тому реформи загальної та інклюзивної освіти є взаємопов'язані. Дитина не має почувати себе виключеною і програма має бути скоригованою під її потреби. І мають бути створені архітектурна доступність та умови адаптації і модифікації для дітей з особливими потребами. Навчання в інклюзивному середовищі не відокремлює одних дітей від інших, а допомагає їм налагоджувати

спільне навчання. Ні в якому разі не мають бути задоволені потреби однієї дитини за рахунок іншої.

В Концепції НУШ є педагогіка партнерства, що зазначає спілкування, взаємодію та співпрацю між учителем, учнем та батьками. Також тут зазначено: «Нова українська школа буде працювати на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму.»

І також не треба забувати, що інклюзивний процес не може розвиватися без усвідомлення, поваги та належної підготовки суспільства. Це дозволить повноцінно спілкуватися учням, незалежно від рівня їх здоров'я. В таких умовах дитина з інвалідністю швидше адаптується у звичайному середовищі, що допоможе у процесі соціалізації та становленні особистості.

Висновок:

Введення «особливих» дітей в суспільне життя із звичайними дітьми, не відразу але з часом обов'язково призведе до асиміляції таких дітей. З часом включення таких дітей в процес навчання та життя стане природним.

Використана література:

1. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / За редакцією: В. І. Бондаря, В. В. Засенка. — К. 2004. — 152с.
2. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні: науково-методичний збірник. — К.: ФО-П Придатченко П. М., 2007. — 336 с.

Інклюзивна освіта, наріжні поняття та її принципи

Гуляк Інна, 3 курс, спеціальність «Початкова освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий керівник – Сидорів Л. М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки

(спеціальність «Початкова освіта»).

Актуальність проблеми. Інклюзивна освіта - це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Виклад основного матеріалу.

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей:

УСІ ДІТИ Є ЦІННИМИ Й АКТИВНИМИ ЧЛЕНАМИ СУСПІЛЬСТВА.

Інклюзивний освітній заклад – це заклад освіти, який відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей.

Цей заклад забезпечує:

- адаптує навчальні програми та плани, фізичне середовище, методи та форми навчання;
- співпрацює з фахівцями для надання спеціальних корекційних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей;
- створює позитивний клімат у шкільному середовищі;

Основні принципи інклюзивної освіти

- Цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- Кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою;
- Адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки;
- Справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків;
- Всі люди потребують підтримки і дружби ровесників;
- Задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
- Визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідно до цього умов;
- Рівний доступ до навчання у загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною;
- Командний підхід у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів.

Що ж мають на увазі під поняттям «діти з особливими потребами»?

Це діти, які через різні причини потребують посиленої уваги педагогів, діти, яких природа позбавила можливості на достатньому рівні сприймати світ й почуватися належними до нього внаслідок хвороби, вади чи патологічного стану.

До дітей з проблемами розвитку належать:

- Діти з порушенням інтелекту.
- Діти з відхиленнями в пізнавальному розвитку (ЗПР).
- Діти з порушеннями слуху.
- Діти з порушеннями зору.
- Діти з порушенням опорно-рухового апарату.
- Діти з порушенням мовлення.
- Діти з емоційними розладами, у тому числі з раннім дитячим аутизм (хворобливим станом психіки).
- Діти з порушеннями поведінки і діяльності.
- Діти зі складними комплексними порушеннями.

Учням з особливими освітніми потребами інклюзивна освіта:

- Сприяє когнітивному, фізичному, соціальному та емоційному розвитку
- Забезпечує відповідні їхній віковій категорії рольові моделі однолітків
- Створює можливості для навчання в реалістичному/природному середовищі
- Дає змогу підвищувати самооцінку й відчувати себе частиною цілого
- Забезпечує рівний доступ до навчання
- Розширює можливості для налагодження нових дружніх стосунків

Педагогічному персоналу інклюзивна освіта:

- допомагає налагодити співпрацю й застосовувати командний підхід до вирішення проблем і шляхи подолання труднощів;
- забезпечує можливості для професійного розвитку;
- допомагає усвідомити важливість розроблення програм навчання для дітей із різноманітними потребами;
- дає змогу збагатити власну палітру методів і прийомів викладання та навчальних стратегій.

Які чинники сприяють успішному функціонуванню інклюзивного навчання?

- Командний підхід;
- Задоволення індивідуальних потреб учнів;
- Співпраця з батьками;
- Створення сприятливої атмосфери в дитячому колективі.

Форми і методи роботи з батьками

- ❖ Консультування.
- ❖ Семінари-практикуми
- ❖ Ділові ігри.
- ❖ Проведення спільних свят.
- ❖ Батьківські збори.
- ❖ Дні відкритих дверей.

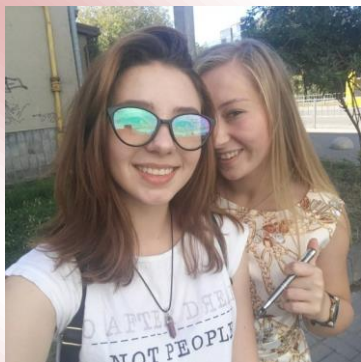
Види знань, умінь і якостей, якими мають володіти вчителі для успішної роботи в інклюзивному середовищі?

- розуміння інклюзії та повага до розмаїття;
- співпраця із зацікавленими сторонами (в тому числі батьками й фахівцями);
- створення позитивного соціального клімату;
- методи викладання, які узгоджуються з принципами інклюзії;
- планування інклюзивного навчального процесу;
- прагнення до неперервного професійного зростання.

Основні завдання для вчителів, що працюють у класі з інклюзивною формою навчання

- Подолати психологічний бар'єр, усвідомити, що такі діти мають рівні можливості вчитися разом з усіма.
- Застосовувати особистісно орієнтовані методи навчання з урахуванням індивідуальних особливостей дітей з ООП.
- Застосовувати стимулюючу систему оцінювання навчальних досягнень учнів.
- Прагнути допомогти дитині з ООП відчувати себе частиною колективу.

- Створювати позитивну атмосферу в класному колективі.

Форми та методи психокорекційної роботи

- Рухливі ігри та ритмічні вправи на розвиток спритності, координації, точності, плавності рухів.
- Вправи на розвиток дрібної моторики пальців рук.
- Вправи на розвиток зорових просторових уявлень, орієнтації у своєму тілі

та на аркуші паперу.

- Вправи на розвиток довільної саморегуляції.
- Психогімнастичні вправи.
- Дихальні вправи.
- Вправи на розвиток графічних навичок.
- Сюжетно-рольові ігри, імітаційні вправи, інсценування та ін.

Висновок:

Тут, на мою думку, доречним буде вислів В. Сухомлинського: «Як часто доводиться чути від нашого брата учителя: «Нічого не вийде з цього учня, безнадійний він...» Хочеться сказати: не поспішайте з висновками – на вашій совісті дитина.»

Список використаної літератури:

Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

Батьки як учасники команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Костів Мар'яна та Чепара Іванна, 3 курс, спеціальність «Початкова освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – Сидорів Л. М.

Спеціаліст I категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки(спеціальність «Початкова освіта»)

Актуальність проблеми. Для успішної реалізації інклюзії в загальноосвітніх навчальних закладах надзвичайно важливим є залучення батьків до навчально-виховного процесу та участі у розробці навчальних планів.

Без співпраці та допомоги батьків інклюзія неможлива. Батьки – перші вчителі дитини і залишаються ними усе життя. Батьки можуть допомагати в якості вчителів удома і в класі. Вони – захисники інтересів своєї дитини.

Батьки краще за інших розуміють, що необхідно їхній дитині і тому ухвалюють рішення щодо її розвитку та освіти.

Виклад основного матеріалу. Часто батьки виступають проти спільного навчання. Батьків «звичайних» дітей турбує: якщо у класі з'явиться дитина з особливими потребами, учитель буде змушений більше часу приділяти їй і не зможе давати знання відповідного рівня для інших.

Наявні батьківські стереотипи та побоювання можуть бути подолані через поширення інформації про принципи та можливості інклюзії. Тому наступний дієвий крок є проведення зустрічей з батьками і учнями класу. Застосування інноваційних форм роботи (рольових ігор, тренінгів, залучення батьків до класних та шкільних заходів тощо).

Батьків необхідно налаштовувати на позитивне сприймання інклюзії. Формуючи у них позитивне ставлення до перебування у класі дітей з вадами психофізичного розвитку.

Обов'язковим є залучення батьків до розроблення комплексної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Батьки є рівноправними членами команди і мають рівний статус, вони можуть надати інформацію про стан здоров'я, розвиток, інтереси, особливості поведінки дитини.

Важливо, щоб у школі були передбачені різні види спілкування та взаємодії між родинами і педагогами.

Якщо працівники школи не будуть спілкуватися з батьками і прийматимуть рішення замість них, батьки почуватимуться мало компетентними і гірше контролюватимуть ситуацію.

Один із найефективніших способів залучення до навчально-виховного процесу батьків – запросити їх до класу. Це дає їм змогу

ознайомитися з сучасними стратегіями роботи з дітьми, які вони потім зможуть використовувати вдома.

Можна розробити певні загальні рекомендації щодо роботи з дітьми, які допоможуть батькам у вихованні їхньої дитини.

Важлива умова успішного вирішення завдань інклюзивного навчання дітей з особливими потребами – організація співробітництва вчителів, фахівців зі спеціальної педагогіки, психологів, логопедів та залучення батьків до організації навчально-виховного процесу.

Виховуючи дитину з особливими потребами, треба навчитися поважати свою дитину, сприймати її такою, як вона є та дозволяти їй бути собою.

Найбільше ви зможете допомогти дитині, коли розумітимете та цінуватимете її сильні сторони та особливі потреби. Дитина стає більш впевненою і спокійною, коли розуміє свою особливість та значимість.

У спілкуванні з дитиною використовуйте такі стратегії:

- виявляйте зацікавленість шкільним життям своєї дитини. Складіть план роботи на кожен день, де будуть відмічені успіхи та невдачі;
- використовуйте слова, які ваша дитина розуміє;
- дайте зрозуміти, що ваша дитина не лишається на самоті зі своїми проблемами. Їй зможуть допомогти батьки, родина, персонал школи;
- надавайте вашій дитині можливості навчитися нового – займатися спортом чи рукоділлям. Дітям потрібно відчувати, що вони щось вміють або знають, як робити.
- важливо хвалити і заохочувати до пізнання нового. Хваліть за конкретну дію, будьте красномовними
- позбавтеся усіх чинників, що можуть спричинити у дитини страх чи негативну емоційну реакцію.

Висновок:

Отже, потрібно, щоб дитина чітко знала свої обов'язки та відчувала авторитет батьків щодо вирішення важливих питань навчання і виховання. Батьківський авторитет надасть дитині відчуття захищеності й упевненості в подоланні можливих труднощів.

Список використаної літератури:

1. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходінки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид.,

випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

Транзиція: суть, мета, складові програми переходу молоді з інвалідністю до дорослого життя

Бойченко Ангеліна та Гальчук Надія,

3 курс, спеціальність «Початкова освіта»,

Івано-Франківський коледж ДВНЗ

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий керівник – Сидорів Л.М.

спеціаліст I категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Початкова освіта»).

Актуальність проблеми. З англійської мови термін «transition» означає перехід, модуляцію, перехідний період, процес або період переходу від одного стану до іншого. Будь-які зміни у житті людини завжди супроводжуються стресом, переживаннями та додатковими моральними та матеріальними затратами. Процес зростання або переходу молоді від школи до вищої інституції навчання є надзвичайно важливим етапом в житті підлітка. Цей етап характеризується високими позитивними очікуваннями від стану дорослості, незалежності, впевненості та автономії. Такі роки характеризуються швидким фізичним, емоційним, соціальним та когнітивним ростом.

Виклад основного матеріалу. Процес зростання або переходу молоді від школи до вищої інституції навчання є надзвичайно важливим етапом в житті підлітка. Цей етап характеризується високими позитивними очікуваннями від стану дорослості, незалежності, впевненості та автономії.

Основна мета програми переходу – озброїти молоду людину вміннями, навичками, досвідом, підтримкою та зв'язками, які їй знадобляться в подальшому самостійному житті, підготувати її до майбутньої професійної діяльності.

Найбільший ефект під час інклюзії або включення має комплексний підхід під час надання підтримки в психологічній адаптації до навчання у професійно-технічних закладах та вузах у створенні ними універсального дизайну, вирішенні соціально-побутових питань,

оволодіння сучасними комп'ютерними технологіями, отримання та обмін інформацією, робота з документами тощо. Комплексний підхід сприяє підвищенню рівня засвоєння навчальних програм та формує комфортне відчуття студента з інвалідністю у середовищі однолітків. Процес переходу або транзиції студентів з інвалідністю може бути вирішений певною мірою при активній участі та зацікавленості держави у створенні спеціальних умов для психолого-педагогічного та реабілітаційного супроводу даних категорій студентів.

В Україні створені інклюзивно-ресурсні центри, діяльність яких спрямована на дошкільні та загальноосвітні заклади освіти, вони забезпечують сервісами супроводу осіб від 2 до 18 років.

Після 18 років, особа з інвалідністю фактично залишається сам на сам зі своїми проблемами та адаптацією, весь тягар перехідного періоду до дорослого життя лягає в основному на батьків у кращому випадку, якщо їх немає – на самого студента, що часто призводить до зтяжної депресії, зневіри в собі та своїх силах та безпорадності.

Цей процес переходу ґрунтується на цілях і потребах певної дитини ,беруться до уваги сильні сторони, переваги та інтереси , навчання, супутні послуги.

До основних обов'язків команди супроводу у закладі освіти входять:

1. Збір інформації про особливості розвитку дитини, її інтереси;
2. Реалізації та моніторингу виконання ІПР;
3. Визначення напрямів психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, що можуть бути надані в межах закладу освіти;

На підставі висновку інклюзивно-ресурсного центру, та забезпечення надання цих **послуг**:

1. Розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами та моніторинг її виконання з метою коригування та визначення динаміки розвитку дитини;
2. Надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу освіти з організації інклюзивного навчання;
3. Створення належних умов для інтеграції дітей з особливими
4. Проведення консультативної роботи з батьками таких дітей щодо особливостей їх розвитку, навчання та виховання.

На даний момент є ряд коледжів, інститутів та університетів, які радо запрошують на навчання учнів з особливими освітніми потребами.

Важливим етапом у транзиції є підготовка до працевлаштування людей з особливими освітніми потребами. Право на працю — одне з основних прав людини, визнаних міжнародними актами і чинним українським законодавством. Воно поширюється й на осіб, які мають інвалідність. Працевлаштування людини з обмеженими можливостями і виконання нею своїх робочих обов'язків наштовхується на низку перешкод. Причини цього швидше пов'язані з тим, як організовано роботу, та зі ставленням роботодавців, аніж з інвалідністю цих людей. В основі негативного ставлення до людей з інвалідністю лежать стереотипи та упередження, які мають мало спільного з реальністю.

До програми переходу від навчання до працевлаштування слід включити:

1. Чітке визначення індивідуальних схильностей і здібностей людини, подальших планів на майбутнє працевлаштування;
2. Практична спрямованість навчального процесу або проходження
3. Врахування рекомендацій медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) щодо вибору майбутньої праці;

Висновок: Отже, підготовка студентів з обмеженими можливостями до активного членства в соціумі є важливим аспектом підготовки їх до дорослого життя. Студенти повинні залишити школу не лише із певними знаннями, а й вміннями жити у межах суспільства, локальної громади.

Список використаних джерел:

1. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О., Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходінки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

СПІВПРАЦЯ ФАХІВЦІВ - ЯК УМОВА УСПІШНОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Павлушинська Світлана, Павлюк Тетяна, Пилипчук Лілія, 3 курс, спеціальність «Початкова освіта», Івано-Франківський коледж

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – Сидорів Л.М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Початкова освіта»).

Актуальність проблеми. Однією з найважливіших умов впровадження інклюзивної моделі в навчальному закладі є організація співпраці фахівців, результатом якої має стати освітнє середовище, максимально сприятливе для різнобічного розвитку всіх учнів, у тому числі й учнів з особливими потребами.

Виклад основного матеріалу. Успішна інклюзія неможлива без спеціального дефектологічного супроводу. Тому однією з нагальних проблем інклюзивної освіти, яка потребує вирішення на даному етапі, є кадрове забезпечення інклюзивних навчальних закладів. Стрімке поширення ідей інклюзії (від англ. inclusion - включення), їх поступове визнання громадськістю дає змогу ширше залучати дітей з особливими потребами до загальноосвітніх шкіл і потребує від усіх учасників навчально-виховного процесу суттєвого перегляду традиційних поглядів щодо мети, функцій, організації роботи закладу нового типу.

З дітьми з особливими потребами працюють фахівці, які мають певну спеціалізацію, (за нозологіями):

- з порушеннями слуху - сурдопедагоги;
- з порушеннями зору - тифлопедагоги;
- з порушеннями мовлення - логопеди;
- з порушеннями опорно-рухового апарату - ортопедагоги та ін.

Крім спеціальних педагогів і психологів, з дітьми з особливими потребами працюють реабілітологи, фахівці з лікувальної фізкультури, різних напрямів терапії :

Арт-терапія — це вид психотерапії та психологічної корекції, заснований на мистецтві та творчості. Вперше цей термін був використаний Андріаном Хілом у 1938 р. при описі своєї роботи з хворими на туберкульоз та незабаром отримав широке поширення.

Іпотерапія (від грецького слова «гіппос» — кінь) — метод лікування, заснований на взаємодії людини зі спеціально навченим конем, адаптованим до можливостей хворого в опануванні верхової їзди.

Кольоротерапія (хромотерапія) - це безконтактний метод лікування світлом і кольором.

Кольоротерапія може проводитися у вигляді кольорорелаксації. Цей вплив здійснюється за допомогою навіювання психотерапевта. Людину занурюють в легкий транс і відтворюють кольорову атмосферу, в якій пацієнту комфортно.

Казкотерапія – це один із ефективних методів роботи з учнями початкових класів, які зазнають тих чи інших емоційних та поведінкових труднощів. Суть цього методу у створенні особливої казкової атмосфери, яка робить мрії дитини дійсністю, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами.

Музикотерапія (музична терапія) — це процес міжособистісного спілкування, у якому кваліфікований музикотерапевт застосовує музику та всі сторони її впливу — фізичну, емоційну, інтелектуальну, соціальну, естетичну і духовну — з метою покращення чи збереження здоров'я

Лялькотерапія - це розділ арттерапії, що використовує в якості основного прийому психокорекційного впливу ляльку як проміжний об'єкт взаємодії дитини і дорослого.

Естетотерапія — це своєрідне лікування дитячої душі через її чуттєву сферу.

До функцій педагогів, які працюють у навчальних закладах входить здійснення навчально-виховного процесу, проведення спеціальних індивідуальних та фронтальних розвивальних занять. Фахівці реабілітаційних центрів, передбачають виявлення та психолого-педагогічне вивчення особливостей розвитку дітей з особливими потребами, надання консультативно-методичної допомоги батькам і педагогічним працівникам.

Команда супроводу виконує наступні завдання:

вивчення дитини; збір інформації про дитину;

створення належних умов для інтеграції дітей в освітнє середовище;

розвиток індивідуальності дитини на основі задатків і здібностей;

збереження і зміцнення здоров'я дітей;

консультування родини з питань виховання і розвитку дитини;

надання батькам психологічної допомоги;

надання методичної підтримки педагогічним працівникам закладу;

Щодо напряму можливо визначити такі етапи організації роботи:

1) створення у навчальному закладі консультаційно-педагогічної групи;

2) організація роботи консультаційно-педагогічної групи:

- надають консультативно-методичну допомогу педагогам;
- беруть участь у розробці індивідуальних навчальних планів
- розробляють рекомендації, беруть участь у чергових і позачергових засіданнях консультаційно-педагогічної групи закладу.

3) зміна з врахуванням консультацій фахівців-дефектологів педагогами (вчителем та асистентом учителя) практики роботи у класі.

До складу команди супроводу дитини з ООП входять:

У закладі дошкільної освіти:

постійні учасники: директор або вихователь-методист, вихователь, асистент вихователя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), вчитель-реабілітолог та батьки або законні представники (далі — батьки) дитини з ООП тощо;

залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо.

У закладі загальної середньої освіти:

постійні учасники: директор або заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель початкових класів (класний керівник), вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, вчитель-дефектолог (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), вчитель-реабілітолог та батьки) дитини з ООП тощо;

залучені фахівці: медичний працівник закладу освіти, лікар, асистент дитини, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо (Наказ МОН № 609 від 08.06.2018).

Висновок:

Отже, перебування дитини з особливими освітніми потребами в закладі без психолого-педагогічного супроводу є формальною інклюзією, яка приносить лише шкоду і гальмує процес реального впровадження справжнього інклюзивного навчання. Психолого-педагогічний супровід дитини в інклюзивному закладі – це взаємоузгоджена комплексна діяльність команди фахівців та батьків дитини.

Список використаної літератури:

1. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії: наук.-практ. Посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір В.М., 2019. 156 с.

Посада асистента вчителя в інклюзивному класі: його функції

Озорович Віталія, 3 курс, спеціальність «Початкова освіта» Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник-Сидорів Л.М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки(спеціальність «Початкова освіта»).

Актуальність проблеми. Мета роботи асистента полягає у створенні умов для успішного залучення дитини з особливими освітніми потребами в середовище навчального закладу для того щоб умови перебування дитини в навчальному закладі були посправжньому комфортними й мотивували її до розвитку у роботі асистента необхідними є такі чинники:

1. Віра в дитину
2. щирий інтерес до її особистості
3. прийняття особливостей дитини
4. доброзичливість
5. терпіння

Виклад основного матеріалу. Асистент разом із учителем адаптує навчальну програму для вихованця й допомагає вчителям у створенні наочних посібників. Асистент спільно з психолого-соціальним педагогом дефектологом допомагає виявляти проблеми що виникли в шкільному житті дитини та виконує рекомендації фахівців щодо розв'язання цих проблем, також асистент має інформувати батьків про успіхи дитини усно, а може пропонувати їм свої записи в щоденнику спостережень. Необхідно розповідати батькам про труднощі яких зазнає дитина в освітній сфері про те як ці труднощі вдалося подолати. Помічник зі свого боку може запитувати батьків про те завдяки чому

дитина може впоратися з домашніми завданнями та чи виникають у неї проблеми давати рекомендації.

Важлива риса особистості асистента – це здатність до ефективної комунікації. Робота з дитиною вимагає від асистента терпіння, уваги, спокою. Соціальні ролі асистента: дорослий друг і помічник для дитини з особливими потребами в дитячому колективі, член команди фахівців супроводу дитини, консультант для батьків дитини.

Згідно з цими ролями асистент може розв'язати три абсолютно різні організаційні завдання.

1. Асистент - персональний супроводжувач учня з особливими потребами.

У такому разі асистент виконує функцію фахівця який тонко й чітко вибудовує навчальний процес для дитини, допомагаючи вчителю пристосуватися до потреб учня з особливими потребами не знижуючи при цьому якості освіти всього класу. Учитель і асистент це одна команда у якій ролі розподіляються в найбільш ефективний спосіб. Проте у свідомості учня з особливостями розвитку лідером має залишатися вчитель. Асистента варто сприймати як помічника педагога, наприклад асистент може заздалегідь домовитися з учителем проте коли найбільш доречно запросити учня з особливими потребами до школи. Учитель при цьому може задати цій дитині дещо легше завдання, завдяки чому вихованець матиме досвід успішної відповіді перед класом.

Від асистента може знадобитися допомога в адаптуванні навчальної програми до можливостей учня з особливостями розвитку. У цьому випадку асистент стежить за тим що викладає вчитель та чи подає матеріал у тому обсязі й на тому рівні який зрозумілий дитині.

Дитина при цьому перебуває в класі слухає вчителя і відповіді однокласників але виконує завдання у межах своїх можливостей. Процес активності учнів контролює асистент.

2. Асистент-помічника учителя.

У цьому разі навчальне навантаження формується вчителем а асистент є помічником в організаційних моментах збираючи в учнів зошити підтримуючи дисципліну класу в процесі виконання завдання вчителя. Учитель у цей час приділяє увагу дитині з особливими потребами.

Якщо вчитель прагне посісти максимально лідерську позицію в навчальній діяльності учня з особливими потребами асистент при

цьому немає фахової освіти то в такому дуєті найоптимальніше бути помічником для вчителя в реалізації його ідей щодо навчання дитини з особливими потребами.

3. Асистент-другий учителю у класі.

Такий підхід поширений в американських школах.

Список використаної літератури:

1. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії: наук.-практ. Посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір В.М., 2019. 156 с.

ДОПОМОГА ДІТЯМ З ПОВЕДІНКОВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Данів Катерина та Тимочко Христина, 3 курс, спеціальність «Початкова освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Науковий керівник – Сидорів Л. М., спеціаліст вищої категорії, викладач комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Початкова освіта»).

Актуальність проблеми. «Досить однієї дитини, щоб заповнити весь будинок і двір», - Марк Твен.

Практично у кожному класі є дитина, поведінка якої виділяється підвищеною руховою активністю, неухважністю, частими відволіканнями, імпульсивністю. Такі діти часто не можуть всидіти на місці, відволікаються, «зривають» уроки, отримують багато зауважень від вчителів, є учасниками конфліктних випадків.

Виклад основного матеріалу. Розлад дефіциту уваги і гіперактивності (РДУГ) – неврологічно-поведінковий розлад розвитку, що починається в дитячому віці та проявляється такими симптомами, як труднощі концентрації уваги, гіперактивність і імпульсивність поведінки. Причиною порушень поведінки виступає дисбаланс процесів збудження і гальмування в нервовій системі.

У зарубіжній науці, переважно американській, особливу увагу приділено також когнітивному компоненту – порушенню уваги. Було виділено особливий синдром – дефіциту уваги з гіперактивністю

Згідно з сучасними міжнародними протоколами та протоколами Міністерства охорони здоров'я України, рекомендовано два основних методи допомоги дітям з РДУГ:

1. Поведінкова терапія, яку застосовують батьки вдома, а також вихователі, вчителі.

2. Медикаментозна терапія психостимулянтами.

Ці два методи мають доказову ефективність і рекомендовані як основні форми допомоги дітям з РДУГ. Назначати медикаментозне лікування може тільки лікар!

РДУГ є джерелом різних шкільних проблем (недисциплінованість, неохайність, забудькуватість, знижена успішність, створення перешкод для інших учнів та ін.). Вчителю, який навчає таку дитину потрібно співпрацюючи з батьками учня, мінімізувати подразники, опираючись на сильні сторони дитини – залучати її до різноманітних форм діяльності в класі. Це все потребує педагогічної майстерності

Вчитель, в класі якому навчаються діти з РДУГ може включати в урок, виховні заходи. Робота зі зниження проявів РДУГ має бути системною і не в силах одного психолога за декілька занять «анулювати» цей синдром: це завдання мультидисциплінарної команди – вчителів, батьків, психологічної служби та за потреби медиків. При постійній роботі команди, взаємозв'язку її членів – успіх у роботі гарантований!

Супутніми порушеннями РДУГ є дезорганізовані розлади поведінки та опозиційний розлад непокори.

Такі діти дратівливі, готові за будь-якого приводу сперечатися, заперечувати і, по суті, але частіше з духу протиріччя, налаштовані протистояти будь-якому тиску на себе ззовні. Вони нетерплячі, схильні звинувачувати інших, легко дратуються, ображаються, гніваються, лихословлять, обзиваються, відмовляються виконувати доручення і прохання, йдуть з уроків, з дому або дитячого закладу, демонструють свою непокору і навіть намагаються при кожній нагоді викликати роздратування оточуючих.

Діагностуючи РДУГ слід пам'ятати, що симптоми неухважності та/або імпульсивності мусять відповідати таким критеріям:

- мають часто проявлятися;

- мають з'явитися до 7-річного віку й постійно бути наявними протягом тривалого часу;
- мають поширюватися на різні сфери життя;
- мають бути не сумісними з рівнем розвитку;
- мають викликати порушення;
- мають не бути краще поясненими в іншому діагнозі.

До характеристик уваги віднесено:

- стійкість уваги – психічні функції, що забезпечують концентрацію уваги на необхідний період часу.
- переключення уваги – психічні функції, що дозволяють переключати концентрацію уваги з одного подразника на інший.
- допомога дітям з поведінковими порушеннями
- розподілення уваги – психічні функції, що дозволяють зосереджуватися на двох і більше подразниках одночасно.
- зосередження уваги – психічні функції, що дозволяють зосереджуватися на однакових подразниках двом і більше людям, наприклад, як дитина і вихователь, обидва зосереджені на одній іграшці .

Поради вчителю для управління класом

Управління фізичним середовищем

1. Мінімізуйте гучні звуки і відволікаючі подразники.
2. Розташуйте столи в класі так, щоб була можливість вільного руху.
3. Організуйте робоче місце учня з РДУГ поблизу вчителя та подалі від дверей, вікон.
4. Об'єднуйте учнів у невеликі групи, виберіть однокласника-помічника для підтримки учня з РДУГ.

Наступні практики при включенні їх в урок будуть цікавими всім учням, проте найбільшу користь принесуть дітям з РДУГ. Вони спрямовані на:

- розвиток уваги дитини (концентрація, переключення, розподіл);
- тренування психомоторних функцій;
- зниження емоційної напруги;
- тренування розпізнавання емоцій за зовнішніми сигналами;
- навчання дітей виразним рухам;
- формування у дітей моральних уявлень;
- корекцію поведінки за допомогою рольових ігор.

Нейропсихологічна корекція дітей з розладами дефіциту уваги і гіперактивності повинна включати в себе:

- вправи на розслаблення,
- дихальні вправи,
- окорухові вправи,
- вправи для язика і м'язів щелепи,
- перехресні (реципрокні) тілесні вправи,
- вправи для розвитку дрібної моторики рук,
- вправи на релаксацію та візуалізацію,
- функціональні вправи (розвиток уваги, довільності, самоконтролю),
- вправи для розвитку комунікативної і когнітивної сфери,
- вправи з правилами.

Вправи на розслаблення та релаксацію:

- *Поза спокою*
- *Промінчики*
- *Частинки*
- *Макаронина*
- *Зміни місце*
- *Масаж джунглів*
- *Штанга*
- *Лялька маріонетка*
- *Олені*
- *Робот*
- *Сніговик*
- *Набридлива муха*
- *Ходіння по лінії*
- *Чаша добра*

Дихальні вправи

Дихальні вправи поліпшують ритмування організму, розвивають самоконтроль і довільність. Уміння довільно контролювати дихання розвиває самоконтроль над поведінкою. Відпрацювання дихальних вправ найкраще починати зі стадії видиху, після чого, почекавши природну в циклі дихання паузу і дочекавшись моменту, коли з'явиться бажання вдихнути, зробити глибокий вдих ротом або носом так, щоб було приємне, легке, без напруги відчуття вдиху. Дихання (різні його етапи) можна поєднувати з різноманітними варіантами вправ для очей і язика.

Вправо – вліво, Йога сміху, Насос і м'яч, Обійми Кішка, Повороти голови, Долоньки

Окорухові вправи

Окорухові вправи дозволяють розширити поле зору, поліпшити сприйняття. Однонаправлені і різноспрямовані рухи очей і язика розвивають міжпівкульну взаємодію і активізують процес навчання.

- Лінії
- Метелик
- Веселий годинник
- Залізничний світлофор
- Піджмурки
- Дивоглядки з сусідом по парті
- Близько далеко
- Масаж
- Полювання
- Сонечко
- В клітці
- Вісімка
- Чотирикутник

Кінезіологічні вправи та ігри

Велика частина рухової (моторної) кори великих півкуль бере участь в м'язових рухах гортані, язика, рота, щелепи і очей, які формують мову.

Корекційні рухи тіла і пальців забезпечують розвиток міжпівкульної взаємодії, зняття синкінезій і м'язових затискачів. Крім того, розвиток "відчуження" свого тіла сприяє збагаченню і сходінки інклюзії диференціації сенсорної інформації від самого тіла. Відомо, що центром тонкої моторної координації є лобна доля мозку, що відповідає також за внутрішню мову і самоконтроль.

- Намисто
- Замок
- Вуха – ніс
- Горизонтальна вісімка
- Зеркальне малювання
- ОК і Во
- Кружечок 1
- Кружечок 2
- Кулак - долоня
- Жаба
- Пиріжки

Список використаної літератури:

1. Тельна О.А., Маланчій В.О., Дацьо Н.О., Сидорів С.М., Селепій О.Д., Весніна Н.В., Приймак Н.П., Сидорів Л.М. Сходинки інклюзії: наук.-практ. Посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред С.М. Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір В.М., 2019. 156 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВПРОВАДЖЕННІ ПРИНЦИПІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Марія Турчин, 4 курс, спеціальність «Дошкільна освіта», Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Науковий керівник – Сидорів С. М., спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Інклюзивна освіта на сучасному етапі передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) не тільки як засобу навчання дітей з особливими освітніми потребами, а ефективного інструменту по впровадженню ідей та принципів інклюзії в освітнє та суспільне життя. Система освіти потребує змін на всіх рівнях і повинна враховувати та пристосовуватись до індивідуальних потреб людей, а не навпаки.

Виклад основного матеріалу. Інформаційна й медіа-грамотність, ефективне застосування ІКТ для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією є одною з ключових компетентностей, визначених у Концепції Нової української школи, яка має сприяти впровадженню ідей та принципів інклюзивної освіти серед дошкільників, батьків та педагогів. Експерти стверджують, що кожна десята людина на планеті має інвалідність, а кожна п'ята страждає від хронічного захворювання. В Україні упродовж останніх двадцяти років рівень дитячої інвалідності збільшився майже в чотири рази і продовжує зростати. Серед основних причин збільшення кількості дітей з особливими потребами є: погіршення умов життя, неефективність системи медичного догляду, спадкові та екологічні фактори, девіантна поведінка, низький рівень самосвідомості та культури, прямі й непрямі наслідки війни на Сході, загальне зuboжіння. Тенденція збільшення кількості дітей з інвалідністю та особливими потребами, недостатність доступних форм навчання, адекватних потребам і можливостям дітей

даної категорії, приводить до висновку про недосконалість соціальної й освітньої політики по відношенню до дітей з порушеннями розвитку та необхідністю пошуку ефективних шляхів надання їм психолого-педагогічної допомоги, альтернативних способів здобування освіти, самореалізації та інтеграції в систему суспільних взаємовідносин, зокрема шляхом інклюзивного навчання [1].

Інклюзивна освіта базується на міжнародно визначених принципах:

- самоцінності людини незалежно від її можливостей, здібностей і досягнень;
- здатності кожної людини відчувати та думати;
- права кожної людини бути почутою;
- підтримки та взаємодії з однолітками;
- задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
- адаптації освітньої та інших систем до потреб дитини, а не навпаки;
- визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідних умов для цього;
- залучення батьків як рівноправних партнерів і перших вчителів своїх дітей до навчального процесу; мультикомандного підходу у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів;
- рівного доступу до навчання в загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною за місцем проживання;
- універсального дизайну в навчанні, відповідності рівня складності завдань здібностям дитини;

Використання ІКТ є драйвером позитивних змін у навчанні дітей з особливими потребами, адже вони відкривають широкі можливості для зміни соціальної парадигми, позбавлення від стереотипів, покращення якості та доступності освіти. Можна виокремити три основні цілі використання ІКТ в інклюзивній освіті:

- компенсаційні (ІКТ в якості технічної допомоги, підтримки, часткової компенсації або заміщення відсутніх природних функцій, що дозволяє дітям з особливими потребами повноцінно залучатись до процесів спілкування, взаємодії та навчання);

- комунікаційні (допоміжне приладдя і програмне забезпечення, альтернативні форми комунікації, що полегшують або уможливають спілкування у більш зручній спосіб, специфічний для кожного виду функціонального обмеження);

- дидактичні (сприяють диференціації, задоволенню індивідуальних потреб, особистісному розвитку дітей з особливими потребами, розкриттю їх здібностей, повноцінній інклюзії, включенню в освітнє й суспільне середовище) [2].

У контексті нашого дослідження ми визначаємо ще одну ціль ІКТ – просвітницьку. В наш час Facebook, Youtube, Googleplay, I-tunes є важливими інформаційними і світоглядними платформами не стільки для дорослих, а насамперед для народжених після 2010 року. Корпорації використовують сервіси та алгоритми для охоплення широких мас користувачів, задоволення потреби у інформації та розвагах, формування світоглядної позиції та загальної культури поведінки.

На прикладі власного досвіду відвідин науково-методичного семінару-тренінгу «Освітня інклюзія в США та Україні: кроки разом», який відбувся 2017 року в Івано-Франківському коледжі зазначаємо, що ІКТ сприяли ефективному ознайомленню слухачів з принципами та положеннями інклюзивної освіти, системами загальної та спеціальної педагогіки, умовами навчання та методами виховання дітей з особливими потребами. Переглянувши на семінарі-тренінгу та на онлайн-ресурсі відео та мультимедійні презентації можу сказати, що освіта України та США відрізняються одна від одної, починаючи методами та закінчуючи дизайном навчальної частини. Мене зацікавили обладнані приміщення, підходи до викладання навчального матеріалу. Діти з особливими потребами почуваються своїми серед однолітків, комфортно і безпечно, хоч їм потрібна більша увага та більше пояснень, але вони не якісь «інші». Їх поважають і не ображають через те, що вона чи він інша. В результаті семінару-тренінгу студентами були створені просвітницькі постери, які, за допомогою ІКТ були переведені у цифровий формат, озвучені, перекладені, субтитровані та опубліковані онлайн. Це допомогло і буде сприяти ознайомитись з принципами інклюзії тим людям, які не змогли бути фізично присутніми на семінарі, у тому числі працівникам ЗДО, вихованцям та їх батькам.

Висновок: Для ефективного впровадження принципів інклюзивної освіти засобами ІКТ необхідно забезпечити належний рівень інформаційної компетентності педагогічних працівників, їх навички розроблення та впровадження інноваційних методів навчання, оновлення існуючих підходів для реалізації концепції інклюзивної освіти. ІКТ дозволять учням з особливими потребами повноцінно включитися в освітній процес, розвивати прийнятні для них індивідуальні ефективні освітні стратегії. Не менш важливим є те, що

суспільство має сприяти партнерському ставленню до людей з особливими потребами і новітні цифрові технології сприятимуть діалогу, поширенню досвіду та ефективній взаємодії.

Список використаних джерел

Борисенко Л.Л. Впровадження засобів ІКТ в інклюзивну освіту / Борисенко Л.Л. / Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного навчального закладу : матеріали Всеукраїнської науково- практичної конференції (м. Лисичанськ 14 грудня 2016 року.). – Лисичанськ : ВП «ЛПК ЛНУ» – Лисичанськ : ФОП Пронькіна К.В. – 2016.

Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходінки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

Хомишин І. Ю. Використання інформаційних технологій у навчанні осіб з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] / І. Ю. Хомишин // ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні (друга міжнародна щорічна конференція). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://aphd.ua/publication-220/>.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПОВНОЇ ФІЗИЧНОЇ РЕАКЦІЇ (TOTAL PHYSICAL RESPONSE) НА РАНЬОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ІНКЛЮЗИВНОЮ СКЛАДОВОЮ

Михайлецька Ольга Василівна, 2
курс, спеціальність «Дошкільна освіта» Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Науковий керівник – Сидорів С. М., спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. За останні роки кількість людей, які вивчають англійську мову значно збільшилася. Революція Гідності спричинила суспільні трансформації, освітні реформи, інтеграцію в міжнародні глобальні системи та привела до розуміння, що знання

іноземної мови є передумовою гармонійного функціонування сучасної людини. З'являються та апробуються методики раннього навчання дітей іноземній мові. Тим паче, що дошкільний вік визнаний психологами найбільш сприятливим періодом для цієї діяльності.

Мета роботи: дослідити методики раннього навчання іноземної мови, зокрема проаналізувати метод повної фізичної реакції (total physical response) та його потенціал інклюзивної практики.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземних мов на ранньому етапі має розглядатися як засіб розвитку особистості дитини з урахуванням її мотивів, інтересів і здібностей. Доведено, що дитина розвивається, виховується, пізнає світ і себе через спілкування і мовленнєву діяльність. Ефективність навчання іноземних мов, на нашу думку, здебільшого залежить від обраного підходу до навчання. Ми дослідили багато методів і зупинилися на методі повної фізичної реакції (TPR), який допомагає навіть дітям 2-3 років швидко, ефективному запам'ятовуванню, а у старшому віці сприяє активізації мовлення дітей. Цей метод широко використовується у Великій Британії та США і базується на узгодженні мовлення та дії: навчання мовлення здійснюється через фізичну (моторну) активність. Розробник методу – Джеймс Ашер, професор психології університету Сан Хосе. TPR пов'язаний з теорією сліду пам'яті (trace theory) в психології, за якою, чим частіше та інтенсивніше фіксуються зв'язки в пам'яті, тим сильніші асоціації і більша ймовірність, що вони будуть відтворюватися. Відтворення може відбуватися вербально чи разом з моторною активністю. Вважається, що поєднання вербальної і моторної активності підвищує ефект відтворення, знімає стреси, створює у дітей позитивний настрій, що полегшує навчання та мотивацію до подальшого вивчення іноземних мов. На кожному занятті використовуються пісні, історії, казки, ігри, римівки, діалоги та ін.

Як засвідчує досвід використання методу TPR при роботі з дітьми 2-4 років, можна зазначити що він допомагає утримувати увагу і цікавість дітей. Метод TPR викликає позитивні емоції і допомагає на ознайомчому етапі з мовою залучити дітей у процес навчання. У подальшому використання цього методу сприяє активізації мовлення. Цей метод дуже добре інтегрується з іншими методами і це робить ще ефективнішим процес навчання англійської мови з дітьми дошкільного віку. Використання цього методу під час вивчення тем: «Domestic animals», «Wild animals», «Commands», «Colours», «Toys», «My body», «My face» сприяє ґрунтовному запам'ятовуванню лексики. Оскільки рухова активність відбувається під час слухання, виконання або

відтворення пісеньки, римівки, то окрім лексики діти запам'ятовують граматичні структури у яких подано ці лексичні одиниці.

Наприклад: у префазі гри Simon Says, вихователь промовляє команду і виконує її, пропонуючи дітям зробити те саме. При вивченні з дітьми лексичних одиниць, які позначають команди, можна застосовувати вже елементи цієї відомої гри, розвиваючи уважність та логіку учнів. Під час виконання разом з вихователем дитячих римівок «Bingo» чи «Head, Shoulders, Knees & Toes», діти виконують дії, які проспівуються. Після декількох занять діти, без показу вихователя можуть вже самостійно розуміючи пісеньку виконувати дії, про які йдеться. Після ще кількох занять, діти підспівують і виконують дії. Дітям 3-4 років під час вивчення лексики з теми «My body», пропонується пісенька «One little finger», проспівуючи і демонструючи її діти не тільки закріплюють лексику відповідно до теми, а й запам'ятовують її. Це видно у відеозапису педагогічного експерименту, який ми провели у садочку "Первоцвіт«, м.Івано-Франківська по застосування методу повної фізичної реакції на практиці.

Інклюзивна складова методу

Доповнивши вислів англійською Tell me I forget, Teach me I remember, Involve me I learn... фразою Include me I participate, ми навели мости між методикою навчання іноземної мови та методикою навчання дітей з особливими потребами. Інклюзивна освіта – вимога сучасності і досягнення демократичного суспільства. Вивчаючи науково-методичну літературу, ми виявили, що метод повної фізичної реакції також рекомендують застосовувати при роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. І це – наша майбутня тема наукового та практичного дослідження.

1. Students whose primary learning style is kinesthetic frequently struggle in a traditional classroom, because most teachers prefer quiet, well-behaved children to students who jump out of their seats and fidget.

2. Proponents of TPR claim that it works well for students from a variety of ability levels, including those who have learning disabilities.

3. Children with intellectual disability work best when they are rewarded and encouragement can enhance their learning

4. TPR to be one method which could be conducive to teaching vocabulary and grammar to students with Learning Disabilities.

Висновок. Отже, метод TPR, як засвідчує досвід його використання, полегшує процес навчання, сприяє вивченню та закріпленню лексики, активізує іншомовне мовлення дітей дошкільного

віку. Використання цього методу на практиці дає нам передумови сказати, що діти краще і швидше запам'ятовують слова, будучи фізично активними. Інклюзивна складова методу, особливості його використання з дітьми з синдромом гіперактивності і дефіциту уваги та інвалідністю має потенціал для майбутніх досліджень.

Список використаних джерел

Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) [Електронний ресурс]

Бойко О. В. Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови / О.Бойко // Наукові записки Ніжин. Держ. ун-ту імені М.Гоголя : наук. журн. / за ред. Є.І.Коваленко. – Ніжин: НДУ, 2006. – С. 45-48.

Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. - К. : Академвидав, 2011. - 238 с. - (Альма-матер)

Шкваріна Т.М. Англійська мова для наймолодших [Текст] : програма, методичні рекомендації, розробки занять / Т. М. Шкваріна. – Х. : Видавнича група "Основа", 2005. – 176 с. – (Бібліотека журналу "Англійська мова та література" ; вип. 12 (24)

Amend, A. E., Whitney, C. A., Messuri, A. T., & Furukawa, H. (2009). A modified sequence for students with language-based learning disabilities. *Foreign Language Annals*, 42(1), 27-41.

Language Learning - Total Physical Response Revisited [Електронний ресурс] // Innovative Language Learning. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://blog.innovativelanguage.com/2009/06/23/language-learning-total-physical-response-2/>.

Mohammadian A. The Effect of Affection on English Language Learning of Children with Intellectual Disability Based on Total Physical Response Method of Language Teaching / A. Mohammadian, S. D. Mohammadian. // *International Journal of English Language and Literature Studies*. – 2016. – №5. – С. 92 – 103.

УДК 316.61:37.04:376

СОЦІАЛЬНІ ВЗАЄМОСТСУНКИ ДИТИНИ З 3 ІНШИМИ: ФІЛОСОФІЯ ІНКЛЮЗІЇ / SOCIALIZATION OF POST- MILLENNIALS WITH OTHERS: PHILOSOPHY OF INCLUSION

Софія Шотт / Sofia Shott

Сергій Сидорів / Sergiy Sydoriv

Abstract: The article analyzes philosophical aspects of building child's character and social relations using practices and strategies of inclusive education in the so called Gen Z. The emotional constituent in forming character, in particular empathy, tolerance, respect that contribute to inclusion and socialization of diverse students is highlighted. The ongoing projects in Ivano-Frankivsk college, namely Without Borders: developing and sustaining inclusive education community, aimed at introducing principles of inclusive education and human values are described. The case-study of digital projects in the condition of postmillenium society is offered for the analysis.

Key words: generation Z, inclusion, philosophy, socialization, character building.

Анотація: У статті розкриваються філософські умови та особливості формування та функціонування взаємостосунків дитини так званого покоління Z (пост-мілленіалів) з іншими. Аналізується застосування практик та стратегій інституту формування характеру та міжнародного проекту співпраці Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти, які діють в Івано-Франківському коледжі. Наголошується на важливості емоційної складової інтелекту у ставленні та взаємодії з іншістю, зокрема таких його рисах як емпатія, толерантність, повага, які сприяють інклюзії та соціалізації осіб без та з інвалідністю та особливими освітніми потребами. Розглядається освітній кейс – проекти студентів Івано-Франківського коледжу, спрямовані на впровадження принципів інклюзивного навчання під час вивчення англійської мови на початковому етапі з точки зору диджиталізації та мультимедійної креативності.

Ключові слова: покоління Z, інклюзія, філософія, соціалізація, формування характеру, взаємостосунки.

Питання взаємовідносин між людьми, соціалізації дитини під час провадження інклюзивного навчання в систему освіти України поряд з методичними, методологічними та практичними аспектами потребує філософського осмислення. Онтологія, гносеологія, аксіологія, ба навіть есхатологія можуть і повинні надати зручний та надійний

інструментарій для розвитку людства в дусі емпатії, підтримки, співучасті та дотримання фундаментальних людських прав. Суспільство є неоднорідним за віковими, етнічними, релігійними, можливісними чи потрібними характеристиками, тому інклюзія, навчання різноманітності, філософський світогляд є передумовами його гармонійного розвитку. Аналіз філософських аспектів інклюзії, як соціального явища, вміння працювати з «іншістю» та вміння «бути» поряд з «іншістю» дозволяють визначати інструментарій роботи з поколінням Зед, Альфа та енвізувати техніки взаємодії для Дельти.

Технологічний та соціальний поступ, свідками якого є ми сьогодні, трансформує систему освіти, оновлюючи її. Зміни у освіті так, чи інакше, впливають на формування нового типу осіб, одними із яких сьогодні згідно із теорією поколінь, розробленою в 1991 році американськими дослідниками William Strauss та Neil Howe [8] є «Покоління Z», пост-мільеніалів, «Generation Z» або «Цифрових людей».

Покоління Z можна ідентифікувати, як представників, що активно використовують сучасні інформаційні технології у власній діяльності. Це покоління особливих осіб, які потребують нового підходу педагогів, задля ефективного впровадження процесу навчання. Головна особливість цього покоління полягає в тому, що їхній світогляд формується від впливом комп'ютерних технологій та Інтернету. Вчені зазначають, що цінності покоління Z перебувають на даному етапі у процесі формування. Однак психологи акцентують увагу на тому, що особи Z тяжіють до індивідуалізму, самовпевненості і спрямованості до успіху. Це покоління інформаційного суспільства, інформаційних технологій та комунікацій. Відстоювання власних прав, самостійність у прийнятті рішень, постійна присутність у соціальних мережах та відсутність у реальному світі, максимальна наближеність до інформації, пріоритетність віртуального, безмежні можливості – ось короткий опис людини Z.

Очевидні диджитальна, віртуальна та огментована складові, які можуть тривожно проявлятися в реальності. Зокрема у поведінці, способі життя та стилі мислення дитини Z спостерігаємо невміння довго концентрувати увагу на чомусь, відсутність критичного мислення, залежність від цифрової масмедіа, фрагментарність образного мислення, невміння «відфільтровувати» інформацію, орієнтація на споживання, притуплення сприйняття запахів, нездатності до співпереживання та емпатії, схильність до соціопатії чи кіберексгібіціонізму тощо. Феномен покоління ЗЕ ще чекає осмислення та реагування педагогів, здатних адекватно думати і відчувати в час

фейкових новин, псевдоблогового хайпу і квазідержавників в смартфоні. Науковців та практиків хвилює проблема інтелектуального розвитку учнів за умови постійного використання інтернету та формування у них «кліпового мислення». Цифрові технології також здійснюють вплив на формування особистості дитини, адже маючи змогу експериментувати зі своєю ідентичністю, освоювати різні соціальні ролі в Інтернеті, існує загроза того, що ідентичність особи не сформується правильно, а у майбутньому дитина не зможе визначити, ким вона є насправді.

Якщо розглядати особливості та цінності покоління Z як еманацию егрегора, то ще однією важливою проблемою, на нашу думку, є бар'єри до розуміння дітей Z іншими учнями, батьками, вчителями та соціумом загалом. Маємо сказати, що окреслений перелік рис дитини Z не повний, оскільки важко повністю охарактеризувати ситуацію, перебуваючи у ній: «Ми наразі нічого не можемо сказати, що їх чекає попереду, як вони житимуть. Можемо тільки розробляти сценарії і робити прогнози» [5, с. 127]. Відповідно до деяких з них, покоління Z – завершальна ланка в циклі і початок квантового переходу, вволення з альфи в дельту без допомоги індуцера... представлення радикального зсуву у парадигмах візуальної грамотності, фінальний відхід від традиції доголографічного суспільства Ласко/Гутенберга і сподівання новіших технологій з перспективами роздільного кодування і подальшого відтворення повного діапазону сенсорного сприйняття[1].

Незважаючи на неможливість повного опису особливостей дітей Z, сучасний освітній простір має враховувати пристрасть учнів до цифрових технологій, інтегруючи їх у навчальний процес, щоб сприяти, а не перешкоджати розвитку критичного мислення, розкриттю внутрішнього інтелектуального та емоційного потенціалу учнів. Відповідно до цього метою як і освітнього процесу, так і суспільного загалом має бути віднаходження адекватного типу навчання і роботи, що значно зменшить негативні наслідки розвитку подій. Тому сьогодні на зміну традиційного навчання із елементами репродуктивного суб'єкт-об'єктного навчання, приходять суб'єкт-суб'єктне, інклюзивне навчання, яке надає змогу усім учасникам освітнього процесу відчувати себе рівноправними членами освітнього середовища. Така позиція уможливорює порозуміння між тими, хто навчається, із тими, хто навчає, вона дозволяє діалог, критичне ставлення дійсності та віртуального світу, формування наукової та доказової бази. Філософія може надавати інструментарій для пізнання і прийняття як для вчителя так і для учня.

За визначенням ЮНЕСКО, інклюзія – це процес інтеграції дітей в загальноосвітній простір незалежно від їх статевої, етнічної та релігійної приналежності, попередніх навчальних досягнень, стану здоров'я, рівня розвитку, соціально-економічного статусу батьків тощо. Також поняття «інклюзії» трактують як включення дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній процес» [3, с. 186]. При цьому можемо зазначити, що особливі освітні потреби – це не фізичні, психічні або психологічні вади особи. Це будь-яка «іншість», тобто те, чим людина відрізняється від тих, хто поряд із нею. Дослідниця з університету Манітоби Дженіфер Катц та її американська колега Джой Лі Фредріксон, яка проводила тренінг у Івано-Франківському коледжі розглядають інклюзію ширше, як емоційне, звичаєве, уповноважене прийняття кожної особи, у терміні *teaching to diversity* вбачаючи можливість та необхідність навчати кожного учня як унікальну, особливу індивідуальність [7]. Можна допустити, що однією із таких «різноманітностей» чи «іншостей» сьогодні є покоління Z, яке володіє набором соціальних характеристик, що суттєво відрізняє їх від інших людей. Інклюзивна освіта створює можливості для емоційного, соціального, мовного, комунікативного, когнітивного, фізичного розвитку усіх дітей, використовуючи досвід та практики, вживані в інклюзивних класах. Інклюзивна освіта сьогодення має бути спрямованою до спільного навчання дітей, в результаті якого суб'єкти освітнього процесу відчують себе значущою частиною суспільства.

Включення дитини Z у освітній простір передбачає її знайомство із новим та незнайомим раніше навколишнім світом: з одного боку, із педагогами, шкільною програмою, новим темпом і ритмом життя; з іншого боку, – з знайомством із ровесниками, з якими вона набуватиме певних знань, умінь та навичок, освоюватиме та навчатиметься «відчувати» зовнішній світ. Відповідно до цього, інклюзія передбачає як вміння працювати з «іншістю», так і вміння «бути» поряд з «іншістю».

Якщо окреслювати педагогічний аспект інклюзивного навчання як вміння працювати із «іншістю», то, з одного боку, варто вести мову про те, що педагог повинен бути висококваліфікованим спеціалістом, який уміє налагоджувати контакт як із усіма дітьми, так і з дітьми із особливими освітніми потребами. Вчитель має володіти не лише професійними знаннями у власній сфері, педагогічною майстерністю, а й психологічними навичками, знаннями та уміннями. «Інклюзія передбачає ... творення таких умов навчання, які дають змогу кожному учню бути академічно успішним у відповідності до його потреб та можливостей, набувати позитивних соціальних навичок та

максимально розкривати свій потенціал. Тому, формуючи психолого-педагогічну готовність вчителя до роботи в інклюзивному середовищі, необхідно усвідомлювати, що цей вчитель працюватиме у мультикультурному суспільстві з усіма дітьми та їх батьками, які можуть мати різні потреби, можливості, цінності, очікування та плани на майбутнє» [6, с. 81]. Першочерговим завданням педагога має бути визначення актуальних для дитини Z ситуацій, у яких би вона могла діяти відповідно до своїх можливостей і, спираючись на підтримку педагога, досягати відчутних позитивних результатів. З іншого боку, педагог має працювати не лише з дітьми, але й повинен реагувати на запити батьків, надавати відповіді на їхні потреби та очікування, скеровувати батьків правильно, не спотворено пояснювати дітям чому він/вона «інший»/«інша», і чому поряд навчається «інший».

Французький філософ Поль Рікер стверджував, що філософія має відкривати нові способи питати. У зв'язку із цим, ми спробували визначити у вигляді запитань та відповідей на них основні філософські аспекти, з якими в рамках інклюзивного навчання зустрінеться дитина Z.

«Як учням «бути» поряд з «іншістю»?» Відповідь на дане запитання потрібно шукати у прагненні практично впроваджувати основні принципи інклюзивного навчання з позиції гуманізму, в основі якого думка про те, що особистість, її гідність та права є основною соціальною цінністю. Саме ця ідея є однією з основоположних в інклюзивній освіті, адже кожна особа із різним рівнем розвитку, особливими освітніми потребами має право на навчання. Відповідно «бути» поряд із «іншістю» можемо пояснити через принцип людинолюбства, адже не зважаючи на психологічні, фізичні, розумові відмінності, учні мають усвідомлювати те, що людина є цінною не через щось, а сама по собі. Вплив концепції гуманізму можна спостерігати і у термінологічній сфері інклюзивної педагогіки, коли на зміну грубим та застарілим термінам, які висувують на перше місце психофізичне порушення людини, а не її особистість (наприклад, аутист, олігофрен), прийшла толерантна лексика, що, насамперед, ставить на перше місце особу, а вже потім порушення (наприклад, дитина з аутизмом, людина з порушенням інтелекту) [4, с. 321].

«Як на рівні із собою сприймати «іншість»?» Вирішення даної проблеми варто шукати у аксіології (наука про цінності) та етиці (наука про мораль), які прагнуть навчити людину розуміти як діяти згідно із морально-етичними цінностями. Тому для успішної реалізації інклюзивного навчання важливим аспектом є вміння дитини на рівні сприймати «іншість», яка може бути реалізованою через формування

світогляду учня на основі моральних цінностей, таких як: толерантність, багатоманіття, чуйність та емпатія, співробітництво та взаємодія, творчість та креативність, позитивний конструктивний полілог для взаємного збагачення і взаємної допомоги.

«Як будувати із «іншістю» суб'єкт-суб'єктні, діалогічні відносини?» В даному випадку іде мова про комунікативний аспект інклюзивного навчання, тобто процесу побудови взаємодії учасників освітнього простору. Він, по-перше, має на меті допомогти дітям Z налагоджувати стосунки із суспільством загалом, педагогами та ровесниками, та вчити учнів Z вести активну суспільну участь у житті класу, соціуму тощо, а, по-друге, даний компонент має на меті налаштувати учнів вчитися сприймати «іншість» через суб'єкт-суб'єктну комунікацію, діалог, який передбачає толерантне ставлення до «іншості», сприйняття «іншості» як повноцінного партнера комунікації. Тому комунікативний аспект, як бачимо, сприяє набуттю комунікативного досвіду особи та допомагає їй розкривати соціальний потенціал.

Варто також зазначити, що в Україні інклюзія має стати соціальною ідеєю руху за прийняття «різноманіття», «іншості», «несхожості», боротьби проти дискримінації на основі індивідуальних особливостей. Тому сприймання «іншості» повинне вийти за межі освіти на соціальний рівень, завдяки якому будуть досягнуті рівні умови і можливості для всіх громадян, незалежно від «віку, статі, соціального статусу, національності» [3, с. 188]. І, як наголошує В.Сіткар, покоління Z просто інше, бо живе у перенасиченому інформацією, навіть дещо агресивному просторі [5, с. 121]. Соціальний рівень інклюзії, таким чином, має забезпечити можливість кожному відкрито спілкуватися та співпрацювати із іншими. Як бачимо, інклюзія – це і «філософія, і ставлення, і практика активного управління багатоманітністю. Філософія інклюзії ґрунтується на рівних правах кожного індивіда, його особистої свободи, можливостей вибору й доступу» [3, с. 191]. Дитина, яка навчається бути учасником суспільства, в сучасних хаотичних і неконтрольованих умовах цифрових технологій часто отримує емоційно забарвлену чи й маніпулятивну інформацію. Важливо вчити її аналізувати, категоризувати, та використовувати інформацію критично та відповідально. Важливо давати дитині інструменти та навички філософствування, розуміння та співдіяння ще на ранньому етапі вивчення світу[2].

Глибоке розуміння філософського підґрунтя інклюзії, своєрідності її розвитку, визначення її місця й усвідомлення ролі в єдиній системі освіти дають змогу замислитися над можливістю побудови навчально-виховного процесу, враховуючи потреби покоління Z, розвиток котрих

відбувається як відповідно до загальноприйнятого еталону, так і за індивідуальним розкладом, у контексті спільного освітнього простору.

Івано-Франківський коледж ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» є одним з передових закладів фахової передвищої освіти України, який досліджує, пропагує та практикує інклюзивну освіту. Студенти коледжу доповідають на конференціях, семінарах, поширюють ідеї інклюзії та надають ресурсну підтримку навчальним закладам та громадам за місцем проживання, створюють та презентують навчальні та просвітницькі посібники, диджитальні ресурси на інклюзивну тематику. Проєкт «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти» реалізується БО «БФ ГО «Крок у життя», спільнотою Інклюзія без кордонів та Глобальним Ресурсним центром з інклюзивної освіти Університету Міннесоти. Проєкт має ряд завдань, які успішно реалізуються, ним передбачено охопити регіони поза великими містами для забезпечення впровадження реформи інклюзивної освіти у віддалених районах України. Як результат роботи – у співавторстві учасників проєкту було створено посібник «Сходинки інклюзії», який буде корисним не лише педагогам, але й студентам та батькам. Також розробляються навчальні та методичні матеріали, ресурсні відео та інші диджитальні продукти, які є ефективними при роботі з учнями покоління Z.

Студенти коледжу творчо опрацьовують отримані знання на академічних заняттях з англійської мови, методик викладання, під час тренінгів та конференцій з формування характеру та підтримки інклюзивної освітньої спільноти. Ілюстрація до кейсу – студентські навчальні постери з вивчення граматики англійської мови, які окрім інструктивної функції, мають ціннісний, естетичний, виховний та розвиваючий потенціал. Постери диджиталізовані, до них розроблені інтерактивні завдання, зняті відео-інструкції та розміщені в мережі Інтернет, яка є природнім габітатом покоління Z.

Малюнок 1 Постери I can

Таким чином питання інклюзивного навчання в Україні є актуальним завжди і тепер, вартує пам'ятати, що *tempora mutantur*, як і ми та віднаходити дієві методи і підходи, які б сприяли соціалізації та покращували пізнавальні, психологічні, соціальні, когнітивні можливості дітей з ООП. На нашу думку, інклюзивна освіта є тим підходом, який не тільки допомагає адаптувати навчальне середовище до потреб дітей Z, які відрізняються своїми навчальними можливостями, а й змінити саму філософію, навчання, існування та діяння.

Література

1. Гібсон В. Фрагменти голограмної троянди. / переклад С. Сидоріва. *Life, and Death, and Giants*, 2004. Режим доступу до ресурсу: <http://www.angelfire.com/tn/tysovaska/contest04/translation02.html>.

2. Гордер Ю. Світ Софії - Роман про історію філософії. Літопис. — С. 548.

3. Кузава, І. Б. (2013). Концептуальні засади розвитку процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, (23), 130-135.

4. Свириденко, В., Білошицька, І. (2019). Філософія інклюзивної освіти. «Київські філософські студії - 2019». Матеріали наукової конференції 16-17 травня 2019 року, 320-323.

5. Сіткар В.І. (2017). «Покоління Z»: субкультурна парадигма. *International scientific and practical congress. March 31, Geneva (Switzerland)*, с. 120-130.

6. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходінки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 156 с.

7. Katz, J. (2012a). *Teaching to Diversity: The Three-Block Model of Universal Design for Learning*. Winnipeg, MB: Portage & Main Press.

8. Strauss-Howe Generational Theory [Електронний ресурс] // Cen SAMM —Режим доступу до ресурсу: <https://censamm.org/resources/profiles/strauss-howegenerational-theory>.